

اشتیاق به درک تفسیر در عصر انزوای قرآن

شهر قرآن

حجت‌الاسلام والمسلمین حسن ربانی‌راد، زاده سال ۱۳۳۲ در شهرستان فردوس است. او پس از طی کردن مقدمات تحصیلات حوزوی در زادگاه خویش، راهی شهر قم شد تا مسیر علمی خود را ادامه دهد. اما پس از سپری شدن چند سال، به حریم مشهد مقدس نقل مکان کرد تا تحصیلات دینی را در این شهر پیگیری کند. وی از حوالی سال ۱۳۵۰ پای ثابت دروس تفسیری و نهج البلاغه حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای بود و به ضبط و مکتوب سازی بخشی از این جلسات همت گماشت؛ تا جایی که بعدها در تدوین کتاب «تفسیر سوره براءت» نیز از همین یادداشت‌ها و دست‌نوشته‌های ایشان بهره‌برداری شده است.

❏ اگر موافق باشید، به حدود ۵۴ سال پیش، یعنی حوالی سال‌های ۱۳۵۰ و ۱۳۵۱ برگردیم؛ در آن ایام که شما طلبه بودید و پای درس تفسیر حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای می‌نشستید. چطور شد که با این نشست‌ها آشنا شدید و نقطه آغاز شناخت شما از ایشان کجا بود؟

ریشه‌شناسی بنده با رهبر معظم انقلاب به سال ۱۳۴۷ برمی‌گردد. در آن مقطع که من سال دوم طلبگی‌ام را می‌گذراندم، زلزله‌ای در فردوس رخ داد. از آنجا که اقوام و بستگان ما ساکن فردوس و یکی از توابع آن به نام روستای «خانکوک» بودند، برای جویاشدن از احوال خانواده و نزدیکان راهی آنجا شدیم. دقیقاً در همان موقعیت بود که آقای خامنه‌ای را زیارت کردیم. زیرا ایشان همراه گروهی از فضلاء روحانی برای امداد رسانی به آسیب‌دیدگان راهی فردوس شده بودند. در آن زمان، آقای خامنه‌ای و جمعی از کسبه بازار مشهد که با هدایت ایشان به منطقه آمده بودند، کارهای فوق‌العاده‌ای انجام دادند که رد پای برخی از آن اقدامات هنوز هم در منطقه مشهود است.

ابتدای سال ۱۳۵۰ بود که دوباره برای رفتن به فردوس وارد مشهد شدید. به محض پیاده شدن در گاراژ، مأموران جلومان را گرفتند و طلب مدارک هویتی کردند. وقتی شناسنامه‌ها را دادیم، به ما برچسب «سرباز فراری» زدند! بنده و یک طلبه دیگر را بازداشت کردند و به پاسگاه ژاندارمری انتقال دادند. پس از گذشت مدتی، ما را به مشهد فرستادند و در نهایت آزاد شدید. در آن اوضاع، بضاعت مالی من به گونه‌ای نبود که بتوانم به قم برگردم. بنابراین تصمیم گرفتیم در مشهد بمانیم و وارد مدرسه مرحوم غلامحسین تبریزی شدم. پیش از آن پرس‌وجو کرده بودیم و به ما اطمینان داده بودند که این مدرسه جایگاه علمی مطلوبی دارد.

از آنجا که ما آیت‌ا... خامنه‌ای را از ماجرای امداد رسانی زلزله فردوس به خاطر داشتیم، با رفاقت هم‌فکری کردیم که حالا در مشهد پای درس کدام اساتید بنشینیم. به ما گفتند در مشهد سه شخصیت روحانی حضور

دارند که صاحب کرسی تدریس و شاگردان مشخصی هستند؛ نخست نام آقای خامنه‌ای را آوردند، نفر دوم شهید هاشمی‌نژاد بود و نفر سوم نیز آقای محامی نام داشت که نماینده حضرت امام (ع) بود و مسئولیت توزیع پنهانی شهریه ایشان در مشهد را بر دوش می‌کشید. به این ترتیب، ما شرکت در دروس این سه بزرگوار و به ویژه آیت‌ا... خامنه‌ای را آغاز کردیم. همان‌جا بود که متوجه شدیم ایشان علاوه بر دروس اصلی، مباحث فوق‌برنامه‌ای نیز دارند. سطح تدریس رسمی ایشان در آن زمان کتاب «کفایه» بود؛ درحالی‌که ما هنوز از نظر تحصیلی به کفایه نرسیده بودیم و در سطوح پایین‌تری مثل «لمعتین»، «رسائل» و «مکاسب» تحصیل می‌کردیم که برای این دروس به

محضر آن دو استاد دیگر می‌رفتیم. اما برای استفاده از دروس جانبی، پای منبر آقای خامنه‌ای می‌نشستیم.

❏ در آن برهه، ایشان چه دروس جانبی و فوق‌برنامه‌ای را ارائه می‌دادند؟

در خیابان فردوسی آن روزگار که امروزه به خیابان دانش شرقی تغییر نام داده است، مسجد جمع‌وجوری به نام مسجد امام حسن (ع) قرار داشت. ایشان امامت جماعت آنجا را بر عهده داشتند و رویه کارشان این بود که پس از اقامه نماز، روایتی را شرح می‌دادند و یکی دو شب در هفته نیز به تفسیر نهج البلاغه می‌پرداختند. علاوه بر این، یک کرسی تفسیر قرآن هم در مدرسه میرزا جعفر داشتند. آن زمان در مجاورت حرم مطهر